

KOMPOSZTÁLÁS A FŐVÁROSI ÓVODÁKBAN, ÁLTALÁNOS ÉS KÖZÉPISKOLÁKBAN A HUMUSZ SZÖVETSÉGGEL

KOMPOSZTÁLÁSHOZ MÓDSZERTANI JÁTÉKÖTLETEK

VIZUÁLIS, RAJZOS, MANUÁLIS

- plakát készítése, címer készítése
- rajzok készítése a komposztlakókról
- puzzle készítése a komposztálható és nem komposztálható dolgokról, verseny
- puzzle készítése a komposztban lakó állatokról, verseny
- memória kártyák készítése a komposztálható és nem komposztálható dolgokról, verseny
- memória kártya készítése a komposztlakókról, verseny
- zöld háztartás: csapatokban csomagoló papírra lerajzolni pl. a konyhát, vagy egy terített asztalt. A rajzon szerepeljen egy vagy több szemetes edény is, ahová a még felhasználható hulladék kerülhet, kitérve a zöld javakra is. A csapatok bemutatják egymásnak az elkészült rajzokat, vagy körbe adják egymásnak és a másik csapat kiegészíti zöld színnel, amit még meglátásuk szerint hozzá lehet tenni.
- képválogatós: megrajzolt vagy színes újságokból kivágott komposzt alapanyagok és nem komposztálható alapanyagok szétválogatása: komposztálható, mérsékelten komposztálható, egyáltalán ne kerüljön a komposztba
- képfelismerő: kisméretű kitalálni az egészet: kinyomtatható, projektorral kivetíthető fotókon különféle komposztálható anyagok láthatók. Mindegyikről 3-3 kép készült: közeli, távolabbi, távoli nézetből. Mutassuk meg a gyerekeknek az egyes képeket: először mindig a legközelebbi nézet fotóját, s ez alapján próbálják meg kitalálni, milyen növényről, anyagról van szó. Ha a legkisebb részletet bemutató kép alapján nem sikerül megtalálni a helyes megoldást, mutassuk fel a következő képet, amin több részlet látható... Cél, hogy minél kisebb részletből állapítsák meg, mi látható a fotón.
- kézműves foglalkozás: 'újracserép' készítése konzervdobozokból, wc- papír gurigákból, tejfőlös poharakból stb..

KÖZVETLEN TAPASZTALATRA ÉPÜLŐ

- komposzt vizsgálat: az érett komposzt vizsgálata, a gyerekek ecsettel fésülik át a komposztot nagyító segítségével elemezve azt; azaz keressék meg a benne található apró élőlényeket és alkotóelemeket a feladatlap útmutatásai alapján. A csapattagok beszéljék meg egymással, miket találtak a komposztban, s egyikük írja be az adatokat a feladatlapra. Alsósoknak nem kell az élőlények pontos nevét meghatározniuk; elegendő, ha csak megközelítőleg írják (esetleg rajzolják be) a kért adatokat (pl. kis pók, fekete bogár, zöld növény... a lényeg, hogy tudatosodjon bennük, hogy a komposztálódás szerves anyagok esetében megy végbe, és lebontásukban-átalakításukban élő szervezetek vesznek részt). A munka végeztével a csapatok közösen értékeljék az újonnan tanultakat.
- gilisztakomposzt megfigyelése: befőttesüvegben megfigyelhető, ahogyan a giliszta a különböző rétegeket átjárja, és a fűszálakat, faleveleket be/lehúzza

- komposzt készítése kis méretben: Egész évben Findusszal című könyv alapján tejfölös dobozból készíthető mini méretű komposztáló
- giliszta megfigyelése: keressük földgilisztát és találjuk ki melyik a feje és melyik a vége, majd tegyük egy sima lapra és maradjunk csendben, hogy meghallhassuk, ahogyan a giliszta mászik a lapon
- csíráztatás, csiramagok-növények megfigyelése: Ha van elég érett komposzt, akkor azt ültetésre, palántázásra lehet használni. Ha nincsen, akkor érdemes előre kicsíráztatott búzát, babot elültetni a területen bárhol, és egy kevés komposztot (csipetnyit) minden gyerek hozzátehet a maga magocskája ültetéséhez.
- ültetés, palántázás, fűszerpolc készítése: a palánták cserépbe vagy „újracserépbe” ültetésénél bármely természetes (agyag) anyagú edény vagy újrahasznált hulladék anyag felhasználható. „Újracserép”: kiürült tejfölös poharak, konzervdoboz, befőttesüveg megtölthető földdel és alkalmas cserépnek. Díszítésük szintén egyéni megoldásokkal.
- tapintó doboz: különféle természetes és mesterséges anyagokat (komposztálható és nem komposztálható) teszünk egy dobozba és a gyerekeknek tapintás útján kell kitalálni, hogy mi van a kezükben, és hogy lehet-e komposztálni?
- illatdoboz: illatok alapján növények felismerése, csak szaglással, szem és kéz kiiktatva
- kóstolás: csak ízlelés alapján, becsukott szemmel ételek, növények, fűszernövények felismerése
- közös szendvicskészítés, főzés: érdemes olyasmit választani alapanyagul, ami szerepelhet a komposztban: tojáshéj, almahéj, krumpli héja. Becsapós dolgot is lehet készíteni, aminél nem egyértelmű a felhasználás. valamint a komposztal kevert földből kibújt növénykéket is fogyasszuk el: zsázsa, paprika, paradicsom, búzacsíra, retekcsíra stb..
- természetes és mesterséges/szerves és szerves hulladék szétválogatása: gyakran a gyerekek nem tudnak különbséget tenni a mesterséges és természetes anyagok között, a játék ennek tisztázására jó, valamint az újrahasznosítás szempontjait is láttatjuk, ha különböző csomagolóanyag fajták is válogattunk.
- fűnyírás, avar összegyűjtése, ágdarabolás, komposzt átforgatása, rostálás stb
- komposzt domb készítése, komposztgyás készítése. érdemes a komposzt halomra (nem keretes komposztnál) olyan növényeket ültetni, amelyek érdekesek: tök, futó növények, bab, napraforgó

MESE, MONDÓKA, ÉNEK

- ismert vagy saját meséből indítva beszélgetés, szerepbe lépés, szituáció, dramatikus, bábos feldolgozás: olyan népmesék, amelyek kapcsolhatóak a témához, valamilyen természet megfigyeléssel kapcsolatos mese: Kisvakond sorozat, Kipp-kopp, Klimanók, stb
- versek, mondókák, énekek a természetről, állatokról, növényekről
- találós kérdések és közmondások, amik kapcsolhatóak a témához

MOZGÁSOS, ÜGYESSÉGI JÁTÉK

- cseréljen helyet az, akire igaz az állítás... Mozgásos, székfoglalós, ismerkedős és ismeretszerzős csapatjáték. Játék menete: körben ülünk székeken. A játék első változatában mindenkinek van széke, csak a helyünket változtatjuk. Szabály: akire igaz az állítás, amit a

játékvezető állít, azok felállnak és helyet cserélnek. (A játékvezető is játszhat, ülhet bent a körben egy széken.) Ha valakire igaz az állítás, akkor az állítás körében fel kell állnia, és akkor már nem ülhet vissza a székére. Nem ülhet le olyan mellé, aki mellett már ült- ez nehezített játék változat. A következő körben már visszaülhet az előzőleg foglalt helyen. Példa: állítás: cseréljenek helyet azok, akik legalább kétféle anyagot szelektíven gyűjtenek, vagy: cseréljenek helyet azok, akikre igaz, hogy inkább zuhanyoznak, mint fürdenek...stb. Akikre igaz lesz az állítás, azok felállnak a helyükről és helyet cserélnek a többi felállóval. Előfordulhat, hogy senki nem áll fel, vagy, hogy csak 1 személy. Ha csak 1 személyre igaz az állítás, akkor ő nem tud leülni, így visszaülhet, de érdemes megjegyezni őt, mert ő kaphat ajándékot. (pl. lehet, hogy csak egy valaki fogja tudni, hogy hol van Magyarországon az egyetlen kommunális hulladékégető). A játékot addig játsszuk, amíg az összes állítás elhangzik. Közben sor kerülhet a fogalmak tisztázására, valamint arra, hogy lássuk hányan állnak fel, egy-egy állításnál.

- téma- bumm: koncentrációs ügyességi játék, ahol a téma a komposztálás
- sorversenyek: mindenféle hagyományos sorverseny, ahol adott idő alatt valamit vinni, hozni, átadni kell és a csapatok egymással versenyeznek, pl.: szétválogatni a természetes és mesterséges anyagokat. Giliszták és Csigák csapata, a témához, csapat névhez illő feladattal.
- horgászat: csomagoló anyagok (fém, műanyag, üveg, l) és természetes komposztálható anyagok(textil, fa,papír, szerves zöld hulladék) úsznak egy vízzel teli medencében, ahonnét horgászbottal adott idő alatt ki kell őket horgászni és külön válogatni
- gondold újra: adj új funkciót a ceruzának, varázsold át, bármi lehet, csak írni nem szabad vele: körben mindenki mutat egy mozdulatot, pl.: a ceruza furulya lett, ha a kör tagjai kitalálták a mozdulatból a helyes választ, akkor a ceruza tovább megy és a következő játékos mutat egy újabb mozdulatot, pl.: csavarhúzó stb..
- kincskereső játék: egy adott térben elrejtve, szétszórva vannak tárgyak (dió, ág), vagy fogalmak (cédulán leírások), amiket vagy adott idő alatt kell megszerezni, vagy minél többet kell begyűjteni a gyerekeknek, lehet egyéni és csapatjáték is

ISMERETSZERZŐ, ISMERETFELDOLGOZÓ

- totó, kvíz: a totó szabályainak megfelelően kérdések, érdemes a téma előtt is kitölteni és a téma megismerése után is
- KOMPOMATA: a KOMPOMATA egy játék-gép, mely az ital automatákhoz hasonló elven működik. Belsejében ül egy ember, aki egy bedobott dióért cserébe A, B, C válaszokkal megfogalmazott kérdéseket mutat fel a KOMPOMATA ablakán át a kintről érdeklődőnek. A diót bedobó játékos attól függően, hogy melyik választ tartja helyesnek, az A, B vagy C jelzésű ablakon bedugja a kezét. Ha rossz a válasz, a KOMPOMATA a kezére legyint; ha viszont eltalálta a helyes választ, ajándékot kap a kezébe (pl. matrica, mogyorószem, keksz, alma, stb.). Elkészítése: Az automata lényegében 4 db összefűzött kartonlapból áll – egyenként kb. 200x85 cm – melyek külső falai festékekkel dekorálhatók. Az elemeket egyenként kell megfesteni. A KOMPOMATA oldalán lévő bedobó nyílás alá célszerű belülről egy kisebb (pl. cipős-) dobozt erősíteni, hogy a dió ne a bent ülő ember fejére potyogjon. A doboz levehető legyen, hogy ne akadályozza a KOMPOMATA lapra hajtogatását szállításánál, tárolásánál.

- filmnézés: Videó megosztókról szabadon letölthető filmek: Findusz sorozat/Ribillió a veteményeskertben, <http://www.youtube.com/watch?v=EFhsmR1Js8Y>, Humusz filmje:Komposztálás, <http://www.youtube.com/watch?v=WtDU5Hlip9k>
- feladatlap: vizsgálódás a komposztban, bármilyen módon összeállított feladatok, eldöntendő és nyitott végű kérdésekkel, ábrákkal a korosztálynak megfelelően. Változat: a gyerekek egymásnak készítenek feladatlapokat.
- rejtvény, keresztrejtvény
- téma feldolgozó beszámoló, kutatások
- fizikai-kémiai kísérletek: savas, lúgos közegek, nitrogén, szén kísérletek, korhadás, rothadás fogalma, kísérletei
- irodalmi: az erdő fohása: írjátok meg az erdő fohását, vajon mi lenne benne? Írjátok négy soros verset a komposztról stb...
- számlás: százalékos számítások, grafikonok készítése, mennyire éri meg komposztálni, gazdaságos-e stb..
- barkóba, felet-választós: fogalom tisztázás, a kérdezz-felelek játék alapján, a tágabb fogalomtól indulva a konkrét foglomig, vetélkedő csapatjáték
- posztoljatok a komposztról!: szabadon készítsenek posztokat és osszák meg a közösségi oldalakon

DRÁMÁS, SZEREPJÁTÉKOS

- vita, vs, érvelés: kettő vagy több csapatban érvelés a komposztálás mellett és ellen
- állóképek: egy mese, közmondás, fogalom bemutatása csapatban állóképekkel, azaz némán, mozdulatok kimerevítésével mutatják be a gyereke a feladványt, lehet több egymás utáni kép is. A többi csapatnak ki kell találnia, hogy mit ábrázol a kép, ha túl nehéz, akkor mozdíthatják.
- szerepjáték: adott szituáció, történet, mese feldolgozása szerepbe lépéssel. A szerepeket ki is lehet előre adni, vagy húzhatnak céduláról.
- szakértői játék: hosszabb lélegzetű játék, ahol a téma szakértésével bízzuk meg a gyerekeket, tanári segítséggel kutakodnak a témában, majd szakértőként mutatják azt be.
- video klip: készítsetek reklámfilmet a komposztálásról, a reklám ismérveinek figyelembevételével.
- most mutasd meg: a fogalom, vagy állítás, mondat bemutatása a játék szabályai szerint
- tabu: a játékban van tiltott szó, vagy több tiltott szó, amit nem lehet kimondani, a feladott fogalmat tehát körülírással lehet elmagyarázni.